

חינוך לחיים

פרשת מקץ - חנוכה

'ויבא האיש את האנשים ביתה יוסף ויתן מים וירחצו רגליהם ויתן מספוא לחמוריהם' אומר רש"י – הבאה אחר הבאה. לפי שהיו דוחפים אותו לחוץ עד שברו אליו פתח הבית, ומשאמר להם שלום לכם נמשכו ובאו אחריו. בעצם רש"י בא ליישב תמיהה גדולה בפס' שאיך אומר 'ויבא האיש את האנשים ביתה יוסף' הלוא כבר נאמר שהובאו האנשים לבית יוסף בפס' ו"ז – 'ויבא האיש את האנשים ביתה יוסף' ולכן רש"י חייב להסביר שהם דחקו עצמם בכוח אל פתח הבית ורק אחרי ששמעו שאמר 'שלום לכם' התרצו ונכנסו.

רק שצריך להבין, א. אם באו להתחנן ולבקש על נפשם איך העיזו לדחוף ולצאת לפתח הבית? ואם כוונתם היתה לברוח מבית יוסף למה דחפו רק עד פתח הבית בלבד? ומה בא הדבר ללמדנו?

גם בענייני חנוכה רואים העניין של 'פתח הבית' - ההדלקה נקבעת 'על פתח ביתו' 'בית שיש לו ב' פתחים'. 'נר איש וביתו' וכן במדרש הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים... זה נרות חנוכה.

חז"ל מלמדים אותנו כאן יסוד חינוכי חשוב בחיי האדם ובהנהגת הבית. כל אדם בדוגמה האישית שמתנהג בביתו משאיר רושם וחותרם בל ימחה בקירות ביתו המעידים כאלף עדים על מהותו. וקירות ביתו יכולים להעיד על מעשיו והנהגתו פנימה. כדברי הגמ' בתענית י"א שנא' 'כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה' שקירות הבית סופגים וקולטים את מעשיו ורישומם ניכר היטב, והם יעידו על מעשיו. וכמובן שהנהגת הבית משפיעה על כל הנכנסים אל תוך הבית ולא רק על בני הבית.

יעקב אבינו גידל את בניו בבית קדוש וטהור ללא שמץ של הרהור ומחשבת פסול, שהיו שמורים מכל משמר בתוך אוירה של קדושה של 'בית יעקב'. והנה עתה הוצרכו מפני הרעב ללכת לארץ מצרים לשבור אוכל, במצרים שהיתה מקום טומאה גדול. ובני יעקב למדו מאביהם את הדרך והנהגה איך להישמר בבואם אל מקום טומאה וזאת ע"י התבדלות מוחלטת מהמצרים, וביחוד מבתיהם המלאים כל תועבה, ועל כן שנקראו להכנס לביתו של המשנה למלך יראו מאוד לגשת לשם. ולכן כשבאו הם ואע"פ שחששו על חייהם, הם דחקו ודחפו בכל הכח והתעקשו לעמוד רק בפתח הבית. וזה מה שפירש רש"י 'הבאה אחר הבאה' שדחפו אותו לחוץ 'עד שדברו אליו פתח הבית' כי הם ידעו את כוחו של הבית להשפיע על הבאים בתוכו וחששו על נפשם הטהורה שתדבק מטומאת המצרים, ורק אחרי ששמעו 'שלום לכם' ששמעו ששם שמים שגור על פיו, הוברר להם שבבית זה שוררת יראת שמים, ועל כן התירו לעצמם להיכנס לבית.

והנה בחנוכה המצווה היא להניח על פתח ביתו מבחוץ וזאת בכדי פרסם את הנס, ולכאורה אם ברצונך לפרסם הנס היה צריך להדליק בראש כל חוצות? בכיכר העיר? ולמה דווקא בפתח הבית? אלא שגם כאן לימדנו חז"ל שמצוות נר חנוכה היא להאיר קודם כל בבית האדם פנימה. להאיר באור קדושה וטהרה אל ביתו שלו!!! שקורות ביתו יספגו את קדושת הימים. ויותר רשם בל ימחה של קדושה על בני ביתו, ועל ידי שפועל את ביתו פנימה, בכך הוא פועל ומאיר גם לאחרים מבחוץ. כי 'נר אחד נר למאה' נר אחד המאיר לאדם יחיד, נמשכת ממנו אורה לאנשים רבים. אולם קודם צריך שיהא 'נר לאחד' שקודם כל בני ביתו יוארו באור יקרת של חנוכה ורק אח"כ גם להשפיע על אחרים. כי עיקר מהות המצווה זה דווקא על פתח ביתו, שמוטלת עליו חובה לדאוג קודם לענייני קדושת ביתו ולחינוך הדרים בו, ואז ביתו גם ישפיע על כל הנכנסים בו שפע של קדושה. וזה הפירוש בחז"ל 'הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים' על פתחינו

כל מגדים – זה מצוות נר חנוכה הנעשית בפתח הבית בדווקא בכדי לשמר את הדודאים שיתנו ריח טוב כלבנון, הדודאים – הם בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא כמו שדרשו בעירובין כ"א. דהינו שהשמירה על הבית באופן כזה שמציבים בפתח הבית נרות להאיר המפיצים חום ונעימות ושמחה, זה גורם שכל בני הבית ילכו בדרך ה' ויתנו ריח טוב כלבנון. (ומרומז בתיבת 'מגדים' שאת השמירה בבית צריך לעשות אך ורק באופן כזה של מתיקות ונעימות וד"ל

על ההורים והמחנכים מוטל להשקיע הרבה בחינוך ילדים הרכים למען ישמרו את דרך ה' ולא יסורו ממנה כל ימי חייהם, והנה, ידוע שהיושב באור אינו בידו לראות כהוגן את הנעשה בחוץ, וכגון הנוהג ברכב, שעליו להחשיך את האור הקבוע בתוך הרכב כדי שיוכל לראות את הנעשה בכביש, אבל אם ידליק את האורות הפנימיים לא יראה מבחוץ לרכב, על דרך זה ייאמר לדידן, בדור מלא נסיונות קשים ומרים כאלו, והחושך יכסה ארץ, ורוחות סערה מאיימים לפרוץ חומות הבית היהודי, שאין עצה ואין תבונה אלא להדליק את האור בתוך הבית, להאיר לילדים אור תורה ומצוות, ושוב לא יראו את 'העולם' בחוץ... אבל בבית חשוך וקודר, בלי 'חמימות' ומבלי הרגשת ערבות ונעימות ומתיקות עבודת ה' אזי הסכנה מרובה שיראו את ה'רחוב' וימשכו אחריו...

ובזה יומתק לנו מאמר חז"ל שאצל האמהות הקדושות, שרה ורבקה ע"ה, היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, ולכאורה מה העניין בנס זה ולא יזה צורך שידד הקב"ה מערכות הטבע והפליא לעשות שידלק הנר כל השבוע, אלא שבא ללמדנו ארחות הבית היהודי שיהיה 'נר דולק מערב שבת לערב שבת', שיהיה אור וחמימות באופן קבוע, ואוויר 'השבת' – מנוחה ושמחה יהא אור ליהודים תמיד... שירגישו ששבת היא 'מעין עולם הזה' ולא רק 'מעין עולם הבא', וכל כיוצ"ב בשאר המצוות...

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

האדמו"ר מטולנא